

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 15/ 2013 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till kemikalielag och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 april 2013 regeringens proposition med förslag till kemikalielag och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den (RP 38/2013 rd) till ekonomiskutskottet för beredning.

Lausunnot

I enlighet med riksdagens beslut har arbetslivs- och jämställdhetsutskottet och miljöutskottet lämnat utlåtande om ärendet. Utlåtandena återges efter betänkandet (AjUU 5/2013 rd, MiUU 12/2013 rd).

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Marilla Lahtinen, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Eeva Nurmi, miljöministeriet
- handelsråd Matti Oivukkamäki, arbets- och näringsministeriet
- överinspektör Tuula Sahamies, Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- laboratoriechef Janne Nieminen, Tulllaboratoriet
- direktör Esa Nikunen, Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes)
- specialsakkunnig Tarja Hartikainen, Finlands Kommunförbund
- direktör Juha Pyötsiä, Kemiindustrin r.f.

PROPOSITIONEN

I denna proposition föreslås det att en ny kemikalielag ska stiftas. I propositionen föreslås dessutom ändringar i strafflagen, hälso- och sjukvårdslagen, hälsoskyddslagen och lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen.

Den nya kemikalielagen är huvudsakligen en s.k. tillsynslag, eftersom verksamhetsutövarnas förpliktelser till stor del regleras i Europeiska unionens förordningar. Den nya kemikalielagen föreslås innehålla bestämmelser om tillsyns-

myndigheterna och deras uppgifter, rättigheter och skyldigheter.

Det föreslås att de uppgifter som hänför sig till marknadskontrollen i fråga om kemikalier ska koncentreras till Säkerhets- och kemikalieverket.

Arbetarskyddsmyndighetens uppgifter föreslås främst gälla tillsyn över förhållandena vid användningen av kemikalier och tillsyn över att arbetsgivarna iakttar sina förpliktelser. Arbetarskyddsmyndigheten ska dock även kunna meddela temporära förbud som hänför sig till mark-

nadskontrollen. Kommunerna fräntas sina nuvarande marknadskontrolluppgifter i och med att den kommunala kemikalietillsynsmyndighetens uppgifter överförs till Säkerhets- och kemikalieverket. Närings-, trafik- och miljöcentralen och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten ska utöva tillsyn över förhållandena vid användningen av kemikalier. Finlands miljöcentral ska å sin sida övervaka att vissa EU-förordningar och internationella överenskommelser följs. Tullen ska övervaka att förutsättningarna för import och export uppfylls, medan Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet ska övervaka att god laboratoriesed iakttas.

Utöver bestämmelser om tillsynsuppgifterna föreslås kemikalielagen innehålla behövliga materiella bestämmelser om verksamhetsutövarnas skyldigheter, Säkerhets- och kemikalieverkets register, detaljförsäljning av kemikalier, språkkrav i fråga om säkerhetsdatablad, marknadsföring, nationellt godkännande av biocidprodukter samt om sekretess. Lagen föreslås dessutom innehålla bestämmelser om tillsynsmyndigheternas administrativa förfaranden och om övriga myndighetsuppgifter samt om de straff som påförs för brott mot verksamhetsutövarens skyldigheter.

Också de nationella bestämmelser som de nya EU-förordningarna om biocider och om export och import av farliga kemikalier kräver utfärdas genom den föreslagna lagen.

Till följd av den nya EU-förordningen om biocider föreslås det i propositionen att strafflagens bestämmelser om hälsobrott och miljöförstöring ändras. Bestämmelsen om miljöförstöring föreslås likaså bli ändrad med anledning av EU-förordningen om export och import av farliga kemikalier. Dessutom fogas till strafflagens bestämmelser om hälsobrott och miljöförstöring en hänvisning till lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.

Ur hälso- och sjukvårdslagens bestämmelse om miljö- och hälsoskydd ska hänvisningen till kemikalielagen strykas.

I hälsoskyddslagen införs å sin sida en hänvisning till den nya EU-förordningen om biocider.

Genom ändringen av lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen preciseras bestämmelserna om tillsyn över tekniska anordningars säkerhet.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för år 2014.

Lagarna avses träda i kraft den 1 september 2013, samtidigt som EU:s nya förordning om biocider börjar tillämpas.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Utskottet konstaterar att kemikalielagstiftningen och marknadskontrollen i fråga om kemikalier är en omfattande och komplex helhet som kräver specialkompetens. Den föreslagna koncentreringen av tillsynsuppgifterna till Säkerhets- och kemikalieverket ger en effektivare resursanvändning och utvecklar sakkunskapen inom tillsynen. Utskottet omfattar de sakkunnigas bedömningar att en koncentrering av dessa uppgifter till en enda myndighet ger en effektivare kontroll än om uppgifterna fördelas på flera myndigheter. Det bör dock påpekas att Säkerhets- och kemikalieverket på senare tid har ålagts flera nya uppgifter och att en effektivise-

ring genom koncentration inte kan täcka det resursbehov som den ökande arbetsmängden förutsätter i fråga om såväl antal anställda som kompetens.

En allmän princip för användning av kemikalier är enligt lagförslagets 19 § kännedom om kemikalien inverkan med beaktande av dess mängd och farlighet. Dessutom ska användarna styras till att välja den kemikalie eller metod som orsakar minst fara när det finns flera alternativ att välja mellan. Utskottet håller med miljöutskottet (MiUU 12/2013 rd) om att de föreslagna allmänna principerna kan tillämpas endast tillsammans med detaljerade materiella bestämmelser; principerna kan betraktas som in-

formativa och programmatiska och bestämmelserna i sig själva inbegriper inte förbindelse eller straff för överträdelse. Principerna ska styra verksamhetsutövarna så att de handlar i enlighet med syftet för den föreslagna lagen. Det innebär att informationen till verksamhetsutövarna får ökad vikt. Också arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser att en nationell rådgivningstjänst är viktig (AjUU 5/2013 rd).

Detaljmotivering

1. Kemikalielag

10 §. Arbetarskyddsmyndigheten. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om i vilken mån tillsynen över att kemikalielagen iaktas faller inom arbetarskyddsmyndigheternas behörighet. I 1 mom. definieras gränserna för arbetarskyddsmyndighetens befogenheter. I 2 mom. föreslås det bli föreskrivet att arbetarskyddsmyndigheten ska vara skyldig att underrätta en annan tillsynsmyndighet om sådana överträdelser av kemikalielagstiftningen som arbetarskyddsmyndigheten har konstaterat vid sin tillsyn. Social- och hälsovårdsministeriet har i ett brev av den 25 april 2013 föreslagit att detta moment preciseras så att bestämmelsens tillämpningsområde utvidgas till upptäckta överträdelser i anslutning till utsläppande på marknaden eller användning av en anordning eller ett föremål som innehåller kemikalier. Den föreslagna ändringen är motiverad. Efter att regeringen lämnat propositionen har det framkommit att ordalydelsen i förslaget inte helt täcker vissa användningssätt som kan vara skadliga för hälsan och där kemikaliens förvaringsplats och utsläppandet på marknaden utgör en väsentlig del av det problem som användningen av kemikalien är förknippad med.

Ministeriet har också föreslagit att det till momentet fogas att inspektören ska överföra ärendet till regionförvaltningsverket, som överlämnar ärendet till Säkerhets- och kemikalieverket. Att den sista meningen läggs till anses nödvändigt för att det av 10 § ska framgå tillräckligt klart att inspektören överlämnar ärendet till Sä-

kerhets- och kemikalieverket i samband med att ett temporärt förbud utfärdas. Utskottet omfattar denna syn och förordar ändringen.

Utskottet anser i likhet med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet att 10 § 2 mom. blir tydligare om den endast fokuserar på den till marknadskontroll för kemikalier hänförliga behörigheten att temporärt förbjuda att en produkt släpps ut på marknaden eller för användning. Bestämmelser om arbetarskyddsmyndighetens allmänna skyldighet att informera om iakttagna missförhållanden och bristfälligheter behövs inte i kemikalielagen, eftersom en bestämmelse om det redan ingår i 49 § i tillsynslagen.

25 §. Begränsning av detaljförsäljning av kemikalier och skyldighet att lämna uppgifter. Paragrafen föreskriver om överlåtelse av kemikalier i detaljhandeln. Social- och hälsovårdsministeriet föreslog i brevet av den 25 april 2013 vidare att det i paragrafen avsedda bemyndigandet att utfärda förordning preciseras. Enligt 3 mom. 1 punkten i paragrafen kunde det enligt propositionen genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om åldersgränser samt villkoren med avseende på förvaring när det gäller detaljförsäljning och annan överlåtelse av farliga kemikalier och kemikalier som annars orsakar olägenhet för hälsan. Social- och hälsovårdsministeriet föreslår att det till bemyndigandet fogas begränsningar av detaljförsäljningen i fråga om förebyggande av hälsorisker till följd av uppenbart missbruk. Utskottet tillstyrker också denna ändring.

48 §. Rätt att få uppgifter och utföra inspektioner. I paragrafen föreskrivs om tillsynsmyndighetens rätt att av verksamhetsutövare och andra få de uppgifter som behövs för tillsynen över efterlevnaden av kemikalielagstiftningen och över styrningen av denna tillsyn. I paragrafens 1 mom. föreskrivs också att en förutsättning för rätten att få uppgifter är att uppgifterna är nödvändiga för tillsynen. Nödvändighetskrav av detta slag har i rättspraxisen särskilt knutits till situationer där innehållet i de uppgifter som ska överlämnas inte kan preciseras noggrant i lagen

och det kan finnas särskilda skäl att skydda uppgifterna, till exempel att de är av känslig natur. De personuppgifter som avses i detaljmotiven är inte av den art att ett nödvändighetskrav måste kopplas till överlåtelsen av dem. Utskottet föreslår följaktligen att första meningen i 1 mom. stryks.

52 §. *Rätt att få uppgifter av andra myndigheter samt att lämna ut sekretessbelagda uppgifter.* Liksom konstaterades i fråga om 48 § 1 mom. är de personuppgifter som avses i bestämmelsen inte av den art att ett nödvändighetskrav måste kopplas till överlåtelsen av dem. Utskottet föreslår att första meningen i 1 mom. stryks.

2. Lag om ändring av 44 kap.1 § och 48 kap. 1 § i strafflagen

44 kap.1 §. *Hälsobrott.* I paragrafen definieras begreppet hälsobrott och hur brottet sanktioneras.

ras. Efter att föreliggande proposition lämnades har regeringen lämnat en proposition med förslag till lag om kosmetiska produkter och ändring av 44 kap. 1 § i strafflagen (RP 49/2013 rd, EkUB 14/2013 rd), och därför bör en teknisk justering göras i paragrafen om hälsobrott rörande förteckningen över författningar vilkas överträdelse kan leda till att brottsrekvisitet för hälsobrott uppfylls.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 3—5 utan ändringar och

godkänner lagförslag 1 och 2 med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

1.

Kemikalielag

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1—6 §
(Som i RP)

2 kap.

Tillsynsmyndigheterna och deras uppgifter

7—9 §
(Som i RP)

10 §

Arbetarskyddsmyndigheten

(1 mom. som i RP)

Om arbetarskyddsmyndigheten vid tillsynen konstaterar att bestämmelserna i denna lag eller i Europeiska unionens kemikalielagstiftning sannolikt har överträtts i fråga om utsläppande av en kemikalie eller anordningar eller föremål som innehåller kemikalier på marknaden eller för användning, får en sådan inspektör som avses i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006) temporärt förbjuda att en kemikalie

eller anordningar eller föremål som innehåller kemikalier släpps ut på marknaden eller för användning med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 18 § 4 mom. i den lagen. Inspektören ska överföra ärendet till regionförvaltningsverket som överlämnar ärendet till Säkerhets- och kemikalieverket för behandling.

(3 mom. som i RP)

11—14 §
(Som i RP)

3 kap.

Andra myndighetsuppgifter

15—18 §
(Som i RP)

4 kap.

Allmänna principer för verksamheten och verksamhetsutövarnas skyldigheter

19—24 §
(Som i RP)

25 §

Begränsning av detaljförsäljning av kemikalier och skyldighet att lämna uppgifter

(1 och 2 mom. som i RP)

Till den del ett ämne inte nämns i bilaga XVII till Reach-förordningen får det genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om

1) åldersgränser samt villkoren med avseende på förvaring när det gäller detaljförsäljning och annan överlåtelse av farliga kemikalier och kemikalier som annars orsakar olägenhet för hälsan samt om begränsningar av detaljförsäljningen i fråga om förebyggande av hälsofara till följd av uppenbart missbruk,

(2 och 3 punkten som i RP)

(4 mom. som i RP)

5 kap.

Godkännande av biocidprodukter

26—35 §
(Som i RP)

6 kap.

Bestämmelser om vissa biocidprodukter

36—44 §
(Som i RP)

7 kap.

Tillsyn

45—47 §
(Som i RP)

48 §

Rätt att få uppgifter och utföra inspektioner

En tillsynsmyndighet har oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att av verksamhetsutövare och andra som berörs av skyldigheterna enligt denna lag, bestämmelser som utfärdats med stöd av den samt Europeiska unionens kemikalielagstiftning få de uppgifter som behövs för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den samt Europeiska unionens kemikalielagstiftning. (*Utesl.*)

(2 mom. som RP)

49—51 §
(Som i RP)

52 §

Rätt att få uppgifter av andra myndigheter och utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

En tillsynsmyndighet har oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att av en annan tillsynsmyndighet få de uppgifter som behövs för tillsynen

nen och att använda varandras prover för sådana undersökningar som behövs för tillsynen. (*Utesl.*)

(2 och 3 mom. som i RP)

53—54 §
(Som i RP)

8 kap.

Ändringssökande och sekretess för uppgifter

55—58 §
(Som i RP)

9 kap.

Straffbestämmelser

59 och 60 §
(Som i RP)

10 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

61—63 §
(Som i RP)

2.

Lag

om ändring av 44 kap. 1 § och 48 kap. 1 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i strafflagen (39/1889) 44 kap. 1 § och 48 kap. 1 §, sådana de lyder, 44 kap. 1 § i lagarna 921/2011 och 1565/2011 och 48 kap. 1 § i lagarna 748/2007, 409/2009, 1107/2011 och 1565/2011, som följer:

44 kap.

Om brott som äventyrar andras hälsa och säkerhet

1 §

Hälsobrott

Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet i strid med

(1—3 punkten som i RP)

4) *lagen om kosmetiska produkter (/) eller Europaparlamentets och rådets förordning nr 1223/2009 om kosmetiska produkter,*

(5 —7 punkten som 4—6 punkten i RP)

eller i strid med bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats eller beslut i enskilda fall som meddelats med stöd av nämnda lagar och förordningar tillverkar, behandlar, för eller uppsåtli-

gen försöker föra in i landet, innehar, lagrar, transporterar, håller till salu, förmedlar eller överlåter varor eller ämnen, preparat eller föremål så att gärningen är ägnad att orsaka fara för någon annans liv eller hälsa ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för hälsobrott dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

(2 mom. som i RP)

48 kap.

Om miljöbrott

1 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 30 maj 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Mauri Pekkarinen /cent
vordf. Marjo Matikainen-Kallström /saml
medl. Lars Erik Gästgivers /sv
Teuvo Hakkarainen /saf
Harri Jaskari /saml
Johanna Karimäki /gröna
Pia Kauma /saml (delvis)

Miapetra Kumpula-Natri /sd (delvis)
Jukka Kärnä /sd
Jari Myllykoski /vänst
Martti Mölsä /saf
Sirpa Paatero /sd
Arto Pirttilahti /cent
Kaj Turunen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Teija Miller.